

REPERTOÁROVÁ PŘÍLOHA AMATÉRSKÉ SCÉNY

DIVADELNÍ HRY

PROVĚŘENÉ JEVIŠTĚM

Od prvního čísla roku 2002 se repertoárová příloha Amatérské scény stala zprostředkovatelem výjimečných a kvalitních her pro dospělé, které byly takzvaně prověřeny jevištěm a většina z nich došla ocenění na některé z klíčových přehlídek amatérského divadla v ČR včetně Jiráskova Hronova. Ke každému publikovanému textu byl připojen dramaturgický pendant – pomůcka pro potencionální inscenátory, poukazující na kvality i úskalí divadelní hry.

Kontakty na autory a původní inscenátory jsou k dispozici na IPOS-ARTAMA u dr. Milana Strotzera – tel.: 221 507 956, e-mail: mistr@ipos-mk.cz.

V této příloze nabízíme již patnáctý titul z oblasti her pro dospělé. Je jím hra **Josefa Tejkla Amatéri**. Poprvé byla nastudována v autorově režii v roce 2003 v Kostelci nad Orlicí v souboru, který se v průběhu zkoušek pojmenoval Černí šviháci. Josef Tejkl, narozený 1952, prožil své mládí právě v Kostelci nad Orlicí. Široké divadelní veřejnosti je znám jako principál Divadla Jesličky, stálé scény ZUŠ Na Střezině v Hradci Králové, ale také jako divadelní autor, režisér a herec. Původním povoláním je učitel (český jazyk, výtvarná výchova), v současné době je zástupcem ředitele ZUŠ a pedagogem dramatické výchovy. Jeho Amatéri jsou již třetí hrou otištěnou v repertoárové příloze Amatérské scény (viz Kalvárie v AS 1/2002 a Pávilon č. 6 v AS 3/2003). O zdroji inspirace k napsání hry Amatéri, o svých pochybnostech a překvapení nad jejím přijetím, jakož o práci na inscenaci s Černými šviháky autor výmluvně poznamenal:

„K napsání hry mne vybídla náhoda, setkání s autentickým bechyňským funebrákem. Jeho osoba mne vzrušovala svým ahasvérstvím, neboť se podobně jako já s kumpány toulal bechyňskými hospodami různých cenových skupin a různé noblesy, v nichž s nebyvalou lehkostí vytipovával své klienty, třímaje nezbytný fernet. Dokázal se s neuvěřitelnou bravurou pohybovat v různých patrech českého lexika, aniž by upřednostňoval suterén před nebeskými výšinami. Z balíku jím servírovaných funebráckých zkazek se mi pak vyloupila tato hříčka.

Byl jsem svatosvatě přesvědčen, že pouze otrlý divák snad přijme tento kód, a ten řadový a většinový nás uvrhne do klatby. Frenetické přijetí a plné sály nás zcela zaskočily, jakož i divácké spektrum, v němž stařečkové a babičky, rozesmátí a tleskající, nebyli výjimkou. Překvapeně jsem pozemšťany nerozhněval, snad proto, že nás opět skutečnost předběhla (komplot záchranných služeb s funebráky v polské Lodži). Bohužel jsem asi rozhněval nebesa, což je už však jiné, daleko horší drama.

Soubor Černí šviháci je nabit energií a zkouší spontánně a rád. Řada fórů vzniká v průběhu inscenování. Největší devízou tohoto výhradně pánského ansámblu je ryzí ochotnictví a radost z venkovských štací ve vykřičených hospodách, v nichž hostinští rádi opouštějí pípy a výčepy se tak stávají autentickou scénou.“

Původní inscenace hry slavila úspěchy na národní přehlídce činoherního a hudebního divadla FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč a na národní přehlídce experimentálního divadla Šrámkův Písek v roce 2003. Téhož roku sklídila zasloužené ovace i na Jiráskově Hronově.

Milan Strotzer

DRAMATURGICKÝ PENDANT

KE HŘE JOSEFA TEJKLA

AMATÉŘI

Už jistou dobu – nikoliv krátkou – opakuji, kde mohu, že v českém amatérském divadle existuje jistý nezanedbatelný a rozhodně zajímavý proud autorské tvorby textů pro divadlo, který se pokouší zachytit sociální realitu našeho současného života. V čísle 2/2004 AS jej reprezentoval Hukot 4 Martina Koláře. Amatéri Josefa Tejkla jsou jedním z těchto textů. Je to velmi drsná, syrová, brutální černá fraška, která nechce svého diváka v ničem a nijak šetřit. Výrazy, slovník dialogu si neukládají žádné meze; vyznavači ušlechtilosti na jevišti musí být vrcholně pobouření a zdrcení. Prostředí je zaplivaná hospoda, kde pivo a levné kořalky tečou proudem. Je v ní i hlavní stan velice, velice obskurního pohřebního ústavu, jenž bojuje o zákazníky všemi možnými způsoby, mezi nimiž hlavní místo mají různé, krajně nečestné, přímo podvodné praktiky. Z tohoto podnikatelského konání a počínání malých vychytralých snaživců českého polistopadového kapitalismu, kteří se pohybují na velmi tenké hranici mezi činností povolenou zákonem a jeho překračováním, roste zápletka, děj i smysl této frašky. V jistém směru připomíná Dürrenmattovy modelové černé komedie o morálce kapitalistických dravců typu Frank V. aneb Opera o soukromé bance. Vždyť celá podvodná hra se smrtí, s mrtvými má v sobě neobyčejnou dávku nemilosrdnosti, tvrdosti, cynismu a krutosti, z níž může snadno běžet mráz po zádech, jakmile pochopíme Tejklův text jako jisté podobenství o ziskuchtivosti.

Inscenace Amatérů prošla za dobu své existence velkou zkouškou před diváky. Hrála se na různých amatérských festivalech a dostala se až na Jiráskův Hronov. Ale hrála se i v hospodách toho typu, do nějž autor umisťuje svůj příběh, aby se dostala i do Prahy a alespoň jednou nohou se smočila v sousedství profesionálního českého divadla. Vždycky vzbudila ohlas, nejenom pozitivní. Protože platí to, co bylo řečeno na počátku: její drsnost může vyvolávat antipatie a odpor u příznivců a vyznavačů jiného typu divadla. Ale Amatéri jsou ve svém žánru a stylu důslední. Proto text lze jen těžko oddělovat od inscenace. Všechno tu nese zcela neomylně známku děsivé pokleslosti určitého životního způsobu: špinavá putyka se spícím hostem, jenž zmoženě složil hlavu na stůl, podivuhodně bizarní kapela, která hraje na různé reálné předměty, fernet, jenž teče doslova proudem. A samozřejmě herectvím počínaje a konče. Pro mne je tento Tejklův text organický, neodlučně spojen s Černými šviháky z Kostelce nad Orlicí. Dokonce si myslím, že by Amatéry nenapsal v takové rovině jak je napsal, kdyby Černé šviháky neměl.

Jsou naprosto doma v prostředí té putyky, žijí a existují v ní naprosto věrohodně každým svým hnutím těla i myslí. Bez toho by byl text poloviční, neboť tato věrohodnost je východiskem, bez něhož by se nedalo věřit tomu přízemně malému a přitom tak dravému pachtění těch malých lidiček za penězi. Ale mají i smysl pro nadsázku. Dovedou využít s gustem Tejklových velkých pasáží sakrální rétoriky ke konfrontaci s obscénním slovníkem své všednosti a především: dokážou špinavost a nízkost života těchto postav dovést až k jakési obludnosti chamtivosti a obžernosti. Chlemtají fernet v neuvěřitelných dávkách, jež se zdají být ne-

možné a neúnosné, zpíjejí se způsobem téměř akrobatickým v nej-
různějších polohách, předvádějí své postavy za hranici uvěřitelné
deformace, aby tak s maximální účinností demonstrovali bídu
žití, o němž hrají. A nemohou si samozřejmě nechat ujít ani to,
aby v této konstelaci nehrál jedinou ženskou roli muž, jenž tímto
způsobem povyšuje tu špinavou děsivou věrohodnost s definitivní
platností na jakousi existující absurditu naší skutečnosti, jíž se
můžeme sice smát, ale zároveň nás z ní může mrazit.

Mluvím o Černých švihácích, ale mluvím zároveň o Tej-
klovu textu. Dá se – jako každý text na jisté úrovni – jistě hrát i
jinak. Ale tuto polohu nemůže a nesmí ztratit, neboť pro ni zvolil
žánr černé frašky a pro ni vyžaduje styl, jenž věrohodnost prak-
tický naturalistickou, spojuje s nadsázkou výsostně divadelní.
Jenom v tomto spojení vyjeví Amatéři svůj společenský smysl, o
němž byla řeč na počátku tohoto dramaturgického pendantu.

Jan Císař

JOSEF TEJKL

AMATÉŘI

(výjimečně hořká
komedie)

OSOBY:

Mědílek, funebrák	(buben, zpěv)
Pepíček, hospodský	(harmonika, zpěv)
Paroh	(původně valdhorna, avšak činely)
Tyfus	(původně křídlovka, avšak trych- týř)
Vaska	(původně tuba, avšak sifon)

Mařena, žena Vaskova
Morges
Doktor Stehno
Ženský hlas
Mužský hlas
Host do domu
Mrtvola

Odehrává se:	Dnes a denně
Scéna, jediná:	Hostinec Krypta, více či méně de- vastovaný

Předscéna, jediná:	Rakev s umrlcem při vstupu do sálu, an křečovitě nastojato třímá láhev fernetu. Věnce; svícny hoří, zní Cherubiniho Rekviem. Muzikanti v opěšalých uniformách rozdávají divákům par- te (program) a při trhání lístků jim kondolují.
--------------------	---

Potenciální sponzor:	Fernet Stock Božkov
----------------------	---------------------

MRTVOLA: (Přijde, čte do podkresu.) Prachobyčejný
interiér maloměstské periferní hospo-
dy velmi nízké cenové skupiny. Pípa,
sem tam nějaký ten kýč, velký krucifix
a v rohu torzo kontrabasu, zničeného
zjevně v hospodské pitce. Zašlé uslintané
stoly, rozklížené židle. Naproti krucifixu

vycpaná kančí nebo jelení hlava či jiná
obludnost. U stolu sedí Paroh, za pípou
Pepíček. Druzně mlčí, po chvíli vejde Ty-
fus.

*Host do domu, zpitý sanktusák, dříme u dojízďá-
ku, instalován poněkud stranou, leč ve výhledu. Rekviem
- forte až po příchod Tyfuse, pak piano.*

TYFUS:	Počítal jsem u kostela báby. Ani jedna nechyběla.
---------------	--

PAROH:	Ty ale vieš potešiť, Tyfus.
PEPÍČEK:	A co stará Švarcová? To bylo přece naděj- ný, klempírovala.

TYFUS:	Vysekala se z toho. Už zase ječí na kůru žalmy jako prvnička.
---------------	--

PAROH:	To je z tých zasratých rastlinných tukov. Svine se majú žrať! Keď sa nebudú žrať svine, ľudia tuná budú strašiť do posra- tia. Keď sa nebudú žrať svine, môžem valdhornu rovno jebnúť na smetiak.
---------------	---

TYFUS:	Lesní roh.
PAROH:	Hovno. Pepíček, budú sa lakovať rakvi.

*Pepíček staví na stůl dva fernety, oba je do sebe
hodí; vejde Mědílek. Hudba stop.*

MĚDÍLEK:	Nechlastat, nechlastat, nechlastat. Pak nemáte nátisk a troubíte si ad libitum.
-----------------	--

PAROH:	Šéf, Tyfus rátal u kostola babizne a fu- nus v nedohľadne. Začnem asi hrať tan- covačky.
---------------	--

MĚDÍLEK:	Jestli já to mám zapotřebí, takhle si pod sebou podřezávat větev. Celý život si tu s vámi ničím játra, poslouchám vaše žvanění a čekám, jestli z vás něco konstruktivního vypadne... a ono už asi nevypadne. Kde já už mohl bez vás být! Já už mohl být dávno prezidentem, co prezidentem, já mohl už být – (Zazvoní mu v kapse mobil.) Pohřeb- nictví Mědílek. Jistěže... zajisté... vaše důvěra je pro nás vyznamenáním... samozřejmě... poručím se. (Teatrálně ukončí hovor, obřadně uloží mobil, napí- ná.) Jaký je pan Mědílek?
-----------------	---

TYFUS s PEPÍČKEM:	(sborem) Výkvět mezi funebráky! (opozděně) Výkvět medzi funebrákmi!
PAROH:	Mám pro vás dvě zprávy. Nejdříve tu tragickou. Jedna bába ve Vrbici natáhla brka.

TYFUS:	Vrbice přece není náš rajón, šéfe. Tam má revír Truneček.
---------------	--

PAROH:	A Truneček, to je bohovsky ostrý funeb- rák.
---------------	---

PEPÍČEK:	(Nese první várku pív publiku do hlediš- tě.) Pívo! Kdo si dá pívo? (průběžně)
-----------------	---

MĚDÍLEK:	A nyní tu zprávu radostnou. Tu bábu jsem Trunečkovi vyfoukl. Pozůstalí mne přemluvili poměrně logickými argumen- ty. Pane velkopodnikateli, říkali, my chceme jediné k vám, vy jste extratřída, vy když mluvíte, člověku se chce též do
-----------------	--

nebe. Trunečkovi smuteční řečníci vypa-
dají jako Batmani a všichni si vzájemně
šlapou na jazyk. A ten jeho šraml může
maximálně dráždit kobry. Ale vaše kape-
la, pane velkopodnikateli, váš smuteční
orchestr, to je samý filharmonik s vybra-
ným chováním a hrají skoro jako posád-
ková hudba. A figury mají zrovna jako
Alexandrovci. A jestli prý chci, řeknou to
Trunečkovi do očí.

PEPÍČEK: *(z publika)* Na zádušní žranici nás
zvou?

MĚDÍLEK: Pepíčku, jaký je pan Mědílek?

PEPÍČEK: *(z publika)* Extratřída!

MĚDÍLEK: Nalad' si držky, Pepíčku, pozůstali jsou
prachatí a muzikální.

PAROH: Kurva fix, šéf, to bude hrat' iba akorde-
ón?

MĚDÍLEK: Zádušní hostina koná se ihned po pří-
chodu z krchova ve staroslovanském
ritu. Košilaté historky ze života nebožky,
svíčková pro svíčkové báby a bohužel též
celý bazén alkoholu.

OSTATNÍ: Vivat!

MĚDÍLEK: Říkal jsem jim - s chlastem opatrně, mu-
zikanti se mi sežerou jak horny. Že prý to
patří k věci a hlavně aby vydržela aspoň
harmonika.

TYFUS: A kde to bude?

MĚDÍLEK: Jaký je pan Mědílek?

TYFUS: Extraklasa.

MĚDÍLEK: Ano, chlapci, tady to bude.

OSTATNÍ: Vivat Mědílek!

MĚDÍLEK: Náš hostinec Krypta opět zvítězil v mno-
ha klíčových ukazatelích.

OSTATNÍ: Vivat Mědílek!

MĚDÍLEK: A že byste se takhle chopili nástrojů?
(pausa)

PAROH: Šéf, mne stará dala valdhornu do frcu.

MĚDÍLEK: Ty mne jednou usmrtíš, Paroh. Kdo je
vůl, hraje na činely!

TYFUS: Šéfe...

MĚDÍLEK: Neser mě, Tyfus! Jestli máš křídlovku
taky ve frcu, tak tě osobně zastřelím!

TYFUS: Ve frcu ne.

MĚDÍLEK: A kdepak?

TYFUS: V zastavárně.

MĚDÍLEK: Idioté! *(Vytrhne cosi z elektroinstalace a
přidá trychtýř.)* Tak hrej na tohle. Dou-
fám, že je to pod napětím! *(pausa)* Pepíč-
ku, ty jediný máš nástroj v pořádku, neb
nejši ženat. I já mám nástroj v pořádku.
(Chopí se bubnu.)

MRTVOLA: *(Čte.)* Hrají srdceryvně, pultón nepultón,
postupně se rozehrávají a přecházejí do
blues a vše se už nechá skoro i poslouchat.

FUNÉBRMARŠ 1.

Bubeník šlápne do kaluže
až zatřesou se křížky
a potřísněné plačky
vdechnou oktávu

Klarinet mrzne kost a kůže
a koním na koblížky
sedají sněžné vločky
Bohu pro slávu

MĚDÍLEK:

PEPÍČEK:

PAROH:

PEPÍČEK:

MĚDÍLEK:

TYFUS:

MĚDÍLEK:

PAROH:

MĚDÍLEK:

PEPÍČEK:

MĚDÍLEK:

PEPÍČEK:

MĚDÍLEK:

PEPÍČEK:

MĚDÍLEK:

Podkres Rekviem.

Můj bratr tělo jest nečinno, líno a ospa-
lo. Je třeba ostruh na líného mezka! Je
třeba bodce na nehybného vola! *(Pepíček
nalévá zvlášť velké fernety.)*

Ano, Pepíčku, ty jediný mi rozumíš. *(oba
do dna)* Je třeba krotiti tělo, to zlé a líné
zvíře, které chce jen jísti, ale nechce pra-
covati a břemen nositi.

Šéfe, vy mluvíte jako kniha.

Ne, ne, hochu. To ze mne hovoří svatý
František, občan assiský. Knihy on
nenáviděl. Nebuďte naduti větrem uče-
nosti, hlásal. Neztrácejte čas marným
a klamným studiem, hřímal. A já jsem,
Pepíčku, Františkovou reinkarnací.

(Nalévá opět.) Takže svatý František pil
fernet?

PEPÍČEK:

MĚDÍLEK: Svatý František se bohužel na rozdíl ode mne vynálezu fernetu nedožil. Proto také zemřel v pouhých šestadvaceti letech. Už je to téměř osm století.

PEPÍČEK: *(Přitukává, oba do dna.)* Budiž mu země lehkou.

MĚDÍLEK: Nebe, Pepíčku, nebe!

PEPÍČEK: Šéfe, jako Františkova reinkarnace už tady ale notně přesluhujete.

MĚDÍLEK: Pepíčku, opakuji znovu - já se vynálezu fernetu dožil. Zaplaťpámbu.

PEPÍČEK: Takže - dožít se ho František, tak tu straší dodnes. *(Řehtají se na celé kolo jako koně; vejde Morges.)*

Stop Rekviem.

MORGES: Hlubokosklon, pánové, jsem tu správně v Kryptě?

MĚDÍLEK: Kohopak hledáte?

PEPÍČEK: Posadte se.

MORGES: Já jaksi postojím. Sídli tu prý někde pan pohřebník Mědílek.

MĚDÍLEK: Osobně, vážený. *(Vykročí a podá ruku.)* Ale neříkejte prosím pohřebník, to zní jako podhříbník. Jsem podnikatel jako každý jiný podnikatel, jenom mne na rozdíl od cukráře potřebují všichni.

MORGES: Tak jsem ji přivezl, pane podnikateli.

MĚDÍLEK: Co jste přivezl?

MORGES: Tu rakev přece.

MĚDÍLEK: To bude omyl, pane. My máme rakví, že by nás nezaskočila ani bitva u Lipan.

PEPÍČEK: To víte, pane, přijet do Krypty s prázdnou rakví - to noste rovnou sovy do Atén.

MORGES: Pánové, ta rakev je plná.

PEPÍČEK: Plná čeho? Cementu? Luštěnin?

MORGES: Morges, jméno mé. Nejeli jste, tak jsem nebožku dopravil osobně. *(Štká.)*

MĚDÍLEK: *(Vystartuje.)* Upřímnou soustrast, pane Morges. To úplně mění situaci.

PEPÍČEK: Upřímnou soustrast. *(stranou)* Co je v lednici, to se počítá.

MĚDÍLEK: Já, ubohý červ, měl bych vám líbatí nohou na uvítanou!

MORGES: Prosím, to bych nedoporučoval.

PEPÍČEK: Pan podnikatel to myslí obrazně.

MORGES: Ani obrazně bych to nedoporučoval. Šlapal jsem celý den zelí. Obvykle šlapávala manželka, ale teď... *(Opět štká.)*

MĚDÍLEK: Neplačte, pane Morges. Budeme strážci památky a odkazu zesnulé a budeme pokračovat v jejím díle.

MORGES: Proboha ne. Nebožka mi nic neodkázala. Není co střežit.

MĚDÍLEK: Dal jste ji ohledat?

MORGES: Nic u sebe neměla, přísahám!

MĚDÍLEK: Myslím úředně ohledat.

MORGES: Pánové, já manželku pohřbívám poprvé. Já dosud nemám žádných zkušeností... *(Štká.)*

MĚDÍLEK: *(Mobiluje.)* Doktor Stehno? ... Venoušku, mám tady v Kryptě jeden exitus... bez pa-

píru, Venoušku... hod' sebou, Venoušku... ano, Venoušku, máš pravdu... imbecil, Venoušku... *(konec hovoru)* Zavěsil. Je unaven, Venoušek. Modlete se, pane Morges, aby doktor Stehno nenařídil pitvu.

Přes mou mrtvolu!

MORGES: Nerad vám беру iluze, pane Morges, ale svou smrtí doktora Stehna neobměkčíte. Doktor Stehno je jeden z nejzásadovějších odborníků a nařídí-li pitvu, dohodnutý termín pohřbu padá, kapela padá, hostina padá, nic se nestihne.

To mi, pánové, nemůžete udělat.

Naše firma našťestí pracuje operativně.

PEPÍČEK: Přistrčte doktoru Stehnovi nějaký peníz. Co to?

MORGES: *(Vyartikulovává.)* V š i m n é.

MĚDÍLEK: Kdo cení peníze více než kamení, toho chce ďábel ošáliti.

Co to?

MORGES: Prachy.

PEPÍČEK: Nestarejme se o peníze více než o prach, po němž nohama šlapeme.

MORGES: Čeho?

PEPÍČEK: Jestli von Morges nebude držgrešle.

Halasně vtrhnou Paroh, Tyfus a Vaska.

MĚDÍLEK: Vztyk! Pozor! Naši rekové se vracejí z punských válek.

PEPÍČEK: Kdo ho vůbec našel?

PAROH: Vasku ja.

VASKA: A klíč Tyfus. Prase jedno. Magnetem se v tom hrabal.

MĚDÍLEK: Jaképak prase! Chválím tě, Tyfus, žeš pro blaho kapely logicky, řekl bych, že skoro až fyzikálně zauvažoval.

TYFUS: Zauvažoval bych daleko fyzikálnějc. Kdyby mně ten debil Trubačov řekl, že klíč je z mosazi.

VASKA: Představte si, volové, že původně chtěla narvat do hajzlu tubu.

PAROH: Tuba je tiež z mosadzi.

TYFUS: Tuba by se hledala líp než klíč.

MĚDÍLEK: Tuba prostě neprošla dírou, a to je naše obrovské štěstí. Můžeme se panu Morgesovi konečně předvést jako špičkové těleso.

VASKA: Nemůžeme. Mařena dostala hysterčák a tubu rozšlapala!

MĚDÍLEK: Genocida orchestru! *(Vytrhne sifón u dřezu a mrští ho po Vaskovi.)*

Tak hrej na tohle, troubo!

Pánové, pan Morges, pozůstalý. Hrejme tak, abychom ho ještě více nezarmoutili. Pánové!

MRTVOLA: Chápu se instrumentů, spustí; opět postupný rozjezd od lezavé funusoidní falešnosti k srdceryvnému blues.

FUNÉBRMARŠ 2.

V parníčku dětství naříká si tuba a zvolna tichne v dáli

A za obzorem čas
plesnivec starý
už chystá máry
a dědkům kvete vlas

Kapela růžolící rudohubá
funébrmarš svůj válí
V parníčku dětství naříká si tuba
a zvolna tichne v dáli

Morges štká.

VASKA: A takhle my, pane Morges, můžeme pořád pryč dokola, podle toho, jakýho vorla nám plácnete na čelo.

MĚDÍLEK: Chlapci, chlapci. Nezneužívejme toho, že pan Morges je viditelně nadšen. Rád se jistě blýskne sám nějakou zálohou.

MORGES: *(Doštká.)* Ten Tyfus, není to nakažlivé? *(hurónský řehot kapely)*

MĚDÍLEK: Tyfus má možná nakažlivý humor.

MORGES: A nebudete mu tak při obřadu říkat, že?
TYFUS: Já sem na to hrdej. Vožrali mě a Václava Týfu tak, že mne donutil vytroubit tříčárkovaný cé.

MĚDÍLEK: Nějak jsme pak Mistry museli odlišit, pane Morges.

PEPÍČEK: Původně jsme mu říkali po Týfovi dlouze - Týfus. Jestli nedáte jinak, můžeme se k tomu vrátit.

MORGES: Vaska, s tím se ještě příbuzenstvo vyrovná. Ale s Tyfem?

PAROH: A ako ho máme, krucifix, volať? Hyena škvρνitá?

MĚDÍLEK: Jak chcete, pane Morges. Pánové! Přidávek pro pana Morgese.

MRTVOLA: Hrají dryjáčnický a agresivně, nástroji ohrožují Morgese.

FUNÉBRMARŠ 3.

Falešně hraje šraml, pane
kapela vraždí truchlící
za tyhle žalmy otřepané
má více vosku na svíci

Proč máte tváře ošlehané
hornisté s křivou sanicí?
Kapela vraždí truchlící
a nepřezíje nikdo, ba ne!

MORGES: Beru! Dodržte termín, to jest zítřek - a zaplatím expresní příplatek.

MĚDÍLEK: *(Vylouí mobil.)* Doktor Stehno? Venoušku, tady tě chce někdo přeplatit... já vím, že se nedáš... kamže?... políbí, ano... vyřídím. To je pozdě, Venoušku... Myslíš? Dobře, nikdy není pozdě. *(Uloží mobil.)* Zavěsil. Prý se nemáme ukvapovat. Povoluje nám zesnulou omýt, oblékat ji však ještě nemáme. To kdyby přece jenom doktor Stehno shledal pitvu nezbytnou.

MORGES: Pitvu v žádném případě!

PEPÍČEK: Že vy máte černé svědomí?

PAROH: Že on ju roky pomaly trávil?

MORGES: Nic takového, pánové. Deset velkých fernetů. Pitva je neetická.

PEPÍČEK: *(Nalévá fernet.)* Objednávka se vyřizuje - komu to bude?

MORGES: Omývačům zesnulé. *(Všichni ostatní se vrhají ke vchodu.)*

MĚDÍLEK: Rozvahu, pánové. Pan Morges asi netuší, že právo posledního mytí náleží jemu.

MORGES: Já se ho vzdávám.

MĚDÍLEK: Přejete si omýt zesnulou vodou, olejem nebo balzámem?

MORGES: Vemte ji hadicí, hlavně ať to sviští.

MĚDÍLEK: *(Bere tácek s deseti fernet.)* Pepíčku, dohodni s panem Morgesem zítřejší tabuli. *(Pepíček se pokorně vrací.)* Ostatní - směr mycí rampa - pochodem chod!

Odejdou, Pepíček si natruc cvakne z láhve a spustí na harmoniku Ej, zomrela mi žena...

MORGES: *(Vytáhne svazek tisícovek, vyhodí je do výše.)* Dvacet litrů stačí?

PEPÍČEK: *(Leze po kolenou, šokován sbírá.)* Dvacetkrát svíčková, dvacetkrát párek, dvacet...

MORGES: Třicet litrů! *(Rozhodí další bankovky.)*

PEPÍČEK: *(Kaní a sbírá.)* ...antiperle, turecký med... kurva, Pepíčku, máš přeci svou hrdost... pendrek...

MORGES: Jen už ji proboha zakopejte!

PEPÍČEK: *(Rve bankovky do šuplete; vejdou Paroh, potom Vaska.)* Domluveno.

Podkres Rekviem.

PAROH: *(oči navrch hlavy)* Mrtvola žmúrkla!

VASKA: Dvakrát mrkla. Mě už tam nikdo nedostane.

MĚDÍLEK: *(Vejde, evidentně zelený; prázdná štamprata na tácku cinkají.)* Mám pro vás dobrou zprávu, poserové. Byl to optický klam. *(Ozvou se údery kladivem a ženské zaječení.)*

MORGES: *(Ožije.)* Jako by někdo něco zatloukal.

MĚDÍLEK: *(Ještě se klepe; cinkot.)* Pro vás všechno, pane Morges. Tyfus babu dorazí. Tedy - obleče, ozdobí květinami a zatluče do rakve. Vzal jsem to na sebe. Než přijde Stehno.

MORGES: Pane Pepíček, chlapcům něco na zahrátí. Nadřeli se jistě jak v kamenolomu.

MĚDÍLEK: Chceš-li býti bohatý, buď chudý.

MORGES: Já si ťuknu s panem Tyfem, až dorazí.

PAROH: To viete, že dorazí. Pre sichr dávame na noc cez rakvi traverzy.

MORGES: A uzvedne je pan Tyf?

VASKA: Nakažlivej? Ten si poradí vždycky.

MĚDÍLEK: *(Už se pouze chvěje.)* Firma vlastní ještěrku.

PEPÍČEK: *(Distribuuje fernet.)* A co tvoje Mařena, Vasko? Už je klidná?

VASKA: Větrá. Tyfus, hledač klíčů se u nás totiž vykoupal.

PAROH: Trebárs prestane, megera. Zobrať muzikantovi nástroj!

VASKA: Nepřestane.
MĚDÍLEK: Chlapci – (*Ťuknou, do dna.*) - vězte, že do náručí Ukřižovaného se odevzdáváme nazí. Pepíčku, rundu na mne. Lidé nebeští! (*všichni na kolena*)

PAROH: A jáje, zasa katechismus.
MĚDÍLEK: Jako prasata drbání ho potřebujeme. Neboť, jak praví Kristus a svatý František z Assisi, chceš-li býti dokonalým, jdi, prodej, co máš a rozdej chudým. (*Rozdává velké fernety.*) Právě jsem tak učinil, chlapci. Poslední stokorunu jsem prodal a rozdal vám, chudým duchem, neboť vaše jest království nebeské. Zadávejte se - na zdraví. (*Kopnou je do sebe.*)

Stop Rekviem.

TYFUS: (*Vejde, zástěru od krve.*) Tak jsem tam babu narval a zatlouk nahatou. Ne a ne se nechat voblíct.

PAROH: Čierna teraz frčí. Máš pre starú dárček pod stromček.

MORGES: (*Rozjařen ťuká si s Tyfusem.*) Pane Tyf, za dobrou práci. (*Vnutí Tyfusovi svazek tisícikorun, další svazek vyhodí do vzduchu, strhne se velešarvátka o bankovky, poté s různou kořistí opět sedají.*)

PAROH: Ošípané sa majú žrať - a bolo by kšeftov!
TYFUS: Šéfe, Vencu Stehna by to chtělo zaurgovat. Baba je jen taková polomrtvá. Eště při funuse vypáčí víko.

MĚDÍLEK: (*Hledá mobil.*) Jak mám Venouška urgovat, když mám číslo jeho mobilu na mém mobilu? (*Prohledává ostatní.*) Jak mám Venouška urgovat, když jste mi zašantročili můj zlatý mobil?

PEPÍČEK: (*druhá várka piv – mezi publikem*) Bez papíru od Venouška ji přece zejtra zahrabat nemůžeme.

MORGES: (*vystresován*) Co budeme dělat?
MĚDÍLEK: Lidé nebeští! (*všichni na kolena*) Neotevřel jsi lupičům, když tě chtěli okrást? Běž za nimi do hor s pokrmý a drahokamy a volej: „Bratří lupiči! Bratří lupiči! Pojdte si pro všechno, co jsem vám odepřel, a vezměte si daleko více!“ (*Klečí, tluče hlavou o zem.*) Kdo neokusil veliké milosti utrpení, ten neví, co je ztratit milovaný mobil. (*Vstane.*) Právě jsem započal evangelickou chudobu a je mi dobře. Budu žít z toho, co si vyžebraám.

MORGES: Bratří lupiči! Nepohrčíte-li mou choť zítra, žádám o vrácení již vyplacené zálohy.

MĚDÍLEK: (*Nastaví klobouk k žebrotě.*) Beru to na sebe. Zahrabem ji bez papíru. A doktor Stehno to sepíše potom.

MORGES: (*Vhodí svazek bankovek do klobouku.*) Na nový mobil a na rozvoj firmy.

MĚDÍLEK: (*Nasadí si klobouk i se svazkem na hlavu.*) Zítra to spláchneme. Zítra, pane Morges. Hosana!

Forte Rekviem Hosana! Poté vejde Mrtvola.

MRTVOLA: Tak to byla eine kleine Pause. Opět hostinec Krypta. Zádušní pitka již hluboko po svém zenitu; pozůstalí již odešedší, pouze u stolu hlasitě truchlí Morges spánkem spravedlivých; vše polito a olepeno etc., vajgly doutnají. (*Odejde či se zakomponuje.*)

Rekviem forte, později piano.

PEPÍČEK: Zrajeme k rozpuštění, přátelé. Smuteční hosté se odplazili, kapela se odplazila. Hostinec Krypta by rád zel prázdnotou.

MĚDÍLEK: Nádhernej funus, Pepíčku. Vyznamenáváme se. V samém stínu Vatikánu. Bez příkras a efektů. Nač rozdírat nitro pozůstalých. To je zvrácenost.

PEPÍČEK: Přece jen jsem si krásně zaplakal. Šéfe, vy jste psycholog. Řečnil jste tak pohotově a duchapřítomně, že i Morges plakal. A ten kontakt očima! Prostě pohádka.

MĚDÍLEK: Mě funus vždycky sebere, zvlášť pohřbíváme-li ženu. Co je mi tady platná rétorická výzbroj a celý arzenál zkušeností, když na mne zamilovaně hleděly hned dvě pozůstalé?

PEPÍČEK: Sestry. Osmnáct a sedmnáct let.
MĚDÍLEK: Nebeský král zakazuje pohledy na své nevěsty. Jediný pohled - a vznítíš žárlivost nebeského krále. A já ji vznítím!

PEPÍČEK: Kdyby se to sečetlo dohromady, tak je to jedna pětatřicítka, a to už by nebeskej král snad tolik nežárlil. Šéfe, nikdo po vás přece nežádá, abyste žil jako poustevník v jeskyni.

MĚDÍLEK: Oj! Bratr tělo jest mou kobkou a duše poustevnicí. Jak já bych právě teď žil v leckteré jeskyňce.

PEPÍČEK: Já vám rozumím, šéfe. Bez jeskyňky je to kolikrát očištec.

MĚDÍLEK: Avšak - nepřivlastňujte si jeskyňky, přijměte každého laskavě, i zloděje a lupiče. Jevte se veselými v Pánu.

PEPÍČEK: Tak teď už se vůbec nechytám, šéfe.
MĚDÍLEK: Žena, ať už ji pán Bůh stvořil jakkoliv, žena je zázrak, mirákl, modla! Jak já bych žil, Pepíčku, s Monou Lisou, třebaže je o pět set let starší! Denně Bůh trhá srdce nám, strašlivě limitovaným mužům, když posílá na svět tisíce Madon a dopřeje jim mučivého rozkvětu podle klasických vzorů...

Rekviem stop.

VASKA: (*Vběhne potrhán, zmodřinován, zkrvaven.*) Takhle mě zřídila, mrcha. Z mého domu mě vyhnala.

PEPÍČEK: Jako by tě kovadlinou mlátila.
MĚDÍLEK: (*Obvazuje velmi roztodivně Vasku, strhne z něj hadry.*) Stigmata! Obvážu ti, synu, rány, které ti udělal Kristus, abys byl jeho praporečnickem.

PEPÍČEK: Chlape, měls ji bacit a byl by pokoj.
MĚDÍLEK: *(Natahuje gumu Vaskových sleepů ad maximum.)* Dábelskými útoky byly ti vtištěny díry po hřebech, ba i na boku něco mokvá.

PEPÍČEK: Vaska má hemeroidy.
MĚDÍLEK: Krlež! Toť rána od kopí! *(Pustí gumu.)*
VASKA: Vzala mě přes játra šňůrou vod ponoráku.
MĚDÍLEK: *(Dokončuje obvazový chumel.)* Františkův tovaryš bratr Jalovec dí: „Výbornost panenské čistoty sluší tělu, ozdobenému ranami Kristovými!“ Pročež dejme si jalovcovou.

PEPÍČEK: Borovička došla. Jedině fernet. *(k Vaskovi)* Podrazit nohy jí máš a provětrat zezadu ledviny.
MĚDÍLEK: *(karatelsky)* Bratrím se zakazuje jezdit koňmo! Kdyby některý bratr svedením dábelským dopustil se smilstva, ať pro svou ohavnost odloží úplně hábit.

VASKA: Jsem prase prasací a prasetem zůstanu.
MĚDÍLEK: Žijeme-li tělesně, řítíme se do pekla! *(Vaska ve zbytcích sleepů)*

PEPÍČEK: Vidím zeburu.
VASKA: To všechno jsou jelita.
MĚDÍLEK: Těžké pokušení. Nepomáhá-li ani bičování, vrhněte se v třesnutém mrazu nazí do sněhu a žár tělesné choutky zmizí. *(Vaska prchá.)*

Podkres.

PEPÍČEK: Kam prchá? Sníh není ani v Krkonoších.
MĚDÍLEK: Za Kristem prchá. Za ženichem a miláčkem své duše.

PEPÍČEK: *(Zvedá od stolu spícího Morgese a klepe jím.)* Hergot, Morges. Veškerí pozůstali už vzali kramle a vdovec tady chrápe.

MĚDÍLEK: Prdelačka je sežrána, celý zádušní vepř se již pase na nebesích a Morges, truchlící vdovec, nám tady chrápe.

PEPÍČEK: *(Klepe Morgesem ještě více.)* Babu jsme ti zahrabali, Morges. Muzikanti se vozrali. Všichni táhli do hajzlu. Tak už se, do pytle, nepřetvařuj a uvolni veselí.

MĚDÍLEK: Jestli je Morges studený, přihrábneme ho k bábě.

PEPÍČEK: *(Prohmatává.)* Nic. Je tuhej, ale eště dechá. A přitom by se moh radovat, dědek. Baba ho tejrala, kde mohla, von ji přežije, komu se to podaří - ale Morges si chrápe a veselí neuvolní.

MĚDÍLEK: Svatý muž, tenhle Morges. Veselí neuvolní, neboť dobře zná slova svatého Františka. On jediný geniálně definoval, co je to dokonalé veselí.

PEPÍČEK: A jéje, zase katechismus. *(Padá na kolena, už má náhleníky.)*

MĚDÍLEK: Lidé nebeští! Jako prasata drbání ho potřebujeme. *(V rétorickém transu, graduje.)* Mluvití řečí andělskou, znáti běhy hvězd a moc bylin, vlastnosti ptactva a ryb, kořenů a kamení, v tom není dokonalé veselí.

PEPÍČEK: *(Kouká jako puk.)* A v čom teda?
MĚDÍLEK: *(Hřímá.)* Zaklepeš-li na fortnu kláštera a fortnýř nejenže neotevře, ale nechá tě prochcaného, zmodralého, zasviněného a hladového trčet v Siberii – v tom je dokonalé veselí. *(Povalí Pepíčka, smýká jím.)* Zařve-li fortnýř: „Táhni odtud, ničemo bezcenný!“ a zmaluje-li tě sukovicí, popadne-li tě za kapuci, porazí-li tě na zem a se slovy: „Jsi ty ale odporný dotěrný drzák!“ tě vyválí za vousy ve sněhu - v tom je dokonalé veselí a pravá radost!

Rekviem - stop ve forte.

MORGES: *(Probere ho rétorická razance Mědílkova; spustí řeč.)* Zesnulá se narodila a měla sourozence. Zúčastnila se bojů za osvobození naší vlasti od rakouskouherských, německých, sovětských a amerických okupantů. Podílela se na budování rozvinutého kapitalismu. Měl jsem s ní často kladný poměr. Ačkoliv naše manželství bylo bezdětné, o mé potomky rádně pečovala. Žádné schopnosti a povahové rysy neměla, přesto podlehla těžké emoci. *(rozohněn vztyčí se)* Parte i náhrobek odmítla, neboť nenáviděla veršotepce. Zemřela, abychom my žili! *(Zhrouť se mrtev.)*

PEPÍČEK: *(Hledá Morgesův puls.)* Šéfe, to je přece vůl, ten Morges. Vdoveckej důchod moh brát a zatím...

MĚDÍLEK: Kšeft je kšeft, Pepíčku. Mazej pro ohledávače, ať to není na nás. Škoda ho, Morgese. Měl řečnický talent.

PEPÍČEK: Šéfe, mě něco napadlo.
MĚDÍLEK: Mě taky, Pepíčku. Jistěže by to bylo krásné, kdyby po každé zádušní hostině někdo umřel žalem. Firma by vzkvétala, nástroje by se ani nestihly rozladit a hlína by ještě byla kyprá....

PEPÍČEK: Rody by se těma úmrtíma zocelovaly a já bych měl tržbu jako bejk.

MĚDÍLEK: Krásná vize, Pepíčku. Propracujeme se ke středním vrstvám příbuzenstva a poté k rentiérům a mamonářům.

PEPÍČEK: Ty si uchlastáme podomácku, tak nějak v rodinném kruhu. Pešek chodí okolo a nikdo neví, koho bouchne štafetovým kolíkem.

MĚDÍLEK: Truneček nesmí pojmout ani stín podezření, Pepíčku. Hrob je proti nám účinná klepna.

PEPÍČEK: Pivovar nebude stíhat. To bude výtoč!
MĚDÍLEK: A teď upaluj pro ohledávače, sice vytočíš mě. Jako by nestačilo, že jste mi zašantročili mobilní telefon. Jako bezruký si připadám a konkurence si vesele mobiluje.

Vtrhne Mařena, trojčí.

MAŘENA: Syčáci! Zase přílez po čtyřech jako zvíře. Bez tuby, bez kravaty, jako dobytek.

MĚDÍLEK: Čím odranější na zemi, tím krásnější roucho na nebi.

MAŘENA: Končí, Mědítku, jednou provždy končí. A dívejte se mi do očí!

MĚDÍLEK: Vystříhejte se nezřízených pohledů a styků se ženami. Zachovávejme všecy údy čisté.

MAŘENA: Hubu máte proříznutou skoro jako andák. Ale tím Mařenu neošálíte.

MĚDÍLEK: Každý, kdo hledí na ženu, již cizoložil s ní v srdci svém.

MAŘENA: Svináci! Kolik ste toho do něj nalili?

PEPÍČEK: To by nebyla žádná demokracie, kdybych své hosty omezoval v konzumaci. *(Mařena vytne Pepíčkově facku.)*

MĚDÍLEK: Udeří-li tě někdo v pravou líc, nastav i druhou. *(Mařena vytne i Mědílkovi.)*

PEPÍČEK: *(Drží si tvář.)* Tohle asi bude to dokonalé veselí. *(Jme se roznášet třetí várku piv.)*

MAŘENA: Můj starej vám už vola dělat nebude!

MĚDÍLEK: Vůl jedině tenkrát vzdělává dobře zemi, vloží-li hlavu pode jho.

MAŘENA: A když se vůl toulá, země leží ladem.

MĚDÍLEK: Dcero? Ty znáš spisy svatého Františka z Assisi?

MAŘENA: Sem blbá, nebo co? To je přeci logický, že ladem ležet nechci.

MĚDÍLEK: Čím déle se na tebe, dcero, dívám, tím silněji ďábelské ponoukání tělesné klepe na dveře.

MAŘENA: Volové blbí. Můžu vám stokrát říkat, že Vaska má cukrovku. Spráskáte se zase.

PEPÍČEK: *(z publika)* Cukrovku máme všichni. Tady šéf dokonce nejtěžší stádium.

MĚDÍLEK: Nemám většího nepřítele, nežli své tělo. Zaslouží si pravidelně práskat! Svatý František své tělo dokonce oslovoval. „Bratře osle,“ říkal svému tělu, „nosím tě v tomto životě jako koš plný hnoje, abych tě tam, na nebesích, směnil za brašnu zlata.“ *(Klopýtne o Morgese.)* Co to tady leží?

MAŘENA: Pravá cesta vzhůru jest cesta dolů.

MĚDÍLEK: *(Sahá na Morgese.)* Dyť je mrtvej!

MAŘENA: Vezmi mrtvolu a polož ji kam chceš.

MĚDÍLEK: Nebude odporovati, nebude reptati proti místu a své poloze. Dokonale poslušný bratr tělo.

MAŘENA: *(Ječí hrůzou.)* Ááááááááááá!

MĚDÍLEK: *(k Pepíčkově)* Alou pro ohledávače. Je nejvyšší čas. Sesype-li se nám i Mařena, budeme ve strašlivém podezření.

MAŘENA: *(Již podlomena sedí na mrtvole.)* Ááááááááááá!

PEPÍČEK: *(Strojí se.)* A hlavně přijdem vo další kšeft. *(Mizí.)*

MAŘENA: *(Už zhroucena zcela leží na mrtvole.)* Ááááááááááá!

MĚDÍLEK: Mařeno, ovládej se! Morgesovi už bylo osmdesát.

MORGES: *(pod Mařenou)* Osmdesát dva.

MAŘENA: *(Vystartuje, klepe se v protějším rohu.)* Ááááááá! Ááááááá!

MĚDÍLEK: A je to v prdeli, slavný soude. Že občas zmlátíš Vasku, to ti, Mařeno, odpouštím. *(Řve.)* Ale křísit mrtvolu mně tady nebudeš!!

MORGES: *(Vstane z podlahy, naleje si tři fernety, pozvedne číšku.)* Na zdraví!

Mědílek se rezignovaně jedné chopí, Mařena hypnotizována připluje, chopí se též.

MĚDÍLEK: Ať slouží. *(Ťuknou si, obrátí do dna.)*

MAŘENA: Takhle hrozný je to tady furt?

MĚDÍLEK: Pořád, Mařeno. Proti tomu, co se děje tady, je Svatební košile ukolébavka.

MAŘENA: A já ho seřezala jak fenu. Ferum tyčí. Do krve.

MORGES: Mě stará tloukla cepem - a kde je teď?

MAŘENA: A von se přitom tak snažil zajistit rodinu. Dyť tady se to dá jedině přechlastat. *(Morges bystře nalévá další tři fernety.)*

MĚDÍLEK: *(Pozvedne číšku.)* Služba mrtvým, to je řehole. *(Ťuknou si, do dna.)*

MAŘENA: Jak já mu kráva spílala! Jak já ho kráva urážela! Já tupá slabomyslná saň!

MORGES: Mě stará nadávala do kreténů - a kde je teď? *(Nalévá trojku, ťuknou si, do dna.)*

MAŘENA: *(již namol)* Světec, ten můj Vaska. A já ne a ne a ne tu svatozář vidět, já píča s píčou.

MĚDÍLEK: *(Skočí po ní, zacpe jí ústa, koniášsky.)* Dosti seabemrškačství, Mařeno. Slyším-li ono zdánlivě zvukomalebné slovo, řeřavé uhlíky tělesného pokušení počnou ve mně doutnat. Dábel vystavěl ono slovo tak důmyslně, že lze je snadno zaměnit za lahodu a sladkost Boží milosti. A té lze stěží odolat. Pročež, Mařeno, budme ostražití. Střezme se tohoto slova, natož samotného konkrétního artefaktu ďáblov!

MAŘENA: *(Už velmi těžkým jazykem.)* Dybych, Mědítku, nevěděla, jakej sbor prasáků je ta tvoje kapela, tak snad uvěřím, že vás jednoho po druhým přines čáp.

MORGES: *(Nalévá trojku, ťuknou si, do dna.)* Mně jednou čáp nasral na hlavu.

MAŘENA: A kde je teď?

MĚDÍLEK: Sedá-li na tebe ptactvo, má pán Ježíš Kristus z tebe radost.

MAŘENA: Jen by mě zajímalo, kdo ty fernety zaplatí.

MĚDÍLEK: Pevně se držme svaté chudoby. Fernet je zbytečnou ozdobou chrámu života. Podobně svatý František uřezal zvonečky z oltáře a rozdal chudým.

MAŘENA: Di už s tím Františkem svatým do prdele. Já nevím dne ani hodiny, ani sekundy nevím. A nechci tady na světě nechat sekeru.

MĚDÍLEK: Zachovej klid, Mařeno. V hodině smrti nám bude odňato vše, co jsme se domnívali vlastnit. Včetně sekery. *(Nalévá další rundu, rozjíždí se.)*

A proto vzhůru! Rodičko boží, která jsi

ustavičnou pannou, ty víš, že chudoba je můj největší poklad. (*Pozvednou číšky, ťuknou si, do dna.*) Chudoba je naše nejvěrnější družka, náš nerozlučný zbrojnoš! (*Zhroutí se mrtev.*)

Podkres.

MORGES: (*Osahá Mědílka. Mařena vrávorá a poulí oči.*) Kaput. (*Pláče.*) Hmota věčně mění své formy. Život je chemický proces. Bez života a smrti by nebylo změny. Smrt jednotlivcova je malou bezvýznamnou epizodou. Nekoťme se lichými útechami idealismu, starými vyběhanými praktikami. Bludy o posmrtném vzkříšení a nadpozemském životě... (*Mařena se skácí mrtva na Mědílka. Morges osahá zevrubněji Mařenu.*) Nejsme nesmrtelní. (*Nasaje vzduch.*) Rozkladný proces již započal. Obvyklý koloběh látek. (*Nasaje vzduch.*) Nejsem cimprlich, ale nepříjemné estetické city narůstají. (*Nasaje rovnou z láhve.*) Já osobně jsem pokrokový občan. Já bych je sežehl. Je to hygieničtější. Nezetlíte. Nikdo si z vaší lebky nevyrobí těžítka. (*Dá si kapesník před ústa, dusí se.*) Z národohospodářského hlediska je to výhodnější. Zábor orné půdy na hřbitovy nemůže přece trvat věčně. (*Opět pije přímo z lahve.*) Hřbitovy jsou kolosální omyl. Folklor. Člověk se totiž čas od času objeví na světě jako křemeňák. Vykoukne z mechu Venušiných pahrbků a pak zřídí po hospodách svou plodnici k nepoznání, až zcepení. Ale na krchovy zahrabáváme pořád ty samé, poněvadž podhoubí zůstává ukryto v hlubinách a žije dál! Podhoubí je vlastně člověk a ty křemeňáky jsou jen občasné ksichty téže osoby, vystrčený na chvíli do světa. (*Už je jak horna, škytá.*) Třeba Pepík Valenta a Mařena Bučovická a Standa Rádlo jsou jen jeden člověk. Tři křemeňáci z jednoho podhoubí, který se vydali do světa. A my jim kopeme tři hroby. Dyš by stačil jeden. Žádnej nepotřebujou! Jejich kmenovej člověk žije v podhoubí a hřbitovy jsou volovina. Zabírají ornou půdu. A orná půda je ještě větší volovina...

Stop podkres. Zostra utrhne dr. Stehno, zcela lysý, s kufříkem a v koženém kabátě.

DR. STEHNO: A kde jsou ti páni? Na hřbitově zakopání! (*Podává ruku Morgesovi.*) Stehno. (*Obchází lokál, nohama ohledává padlé.*) Mědílek. Jako vždy neschopen. (*u Mařeny*) Tuhle kozatou neznám. (*Vytahuje papíry.*) Je to na vás, pane...?

MORGES: Morges.

DR. STEHNO: Libozvučné příjmení. Znal jste zesnulou?

MORGES: Manželka.

DR. STEHNO: Tak vyplňte nacionále. (*Podstrčí papíry Morgesovi, šmejdí u pípy, popíjí fernet.*) A kde jsou ti páni? Na hřbitově zakopání. Pište dál. Pohlaví?

MORGES: Měla.

DR. STEHNO: Tak to napište. Myslíte, že zemřela přirozenou smrtí? Tak to napište! Kde jste ji našel? Co měla u sebe? Tak to napište! (*Stále popíjí.*) A co takhle tupé údery tupým předmětem do hlavy? Nevíte, co? A kde je ta dáma? Na hřbitově zakopána! A bez ohledacího listu a já ho asi nepodepíšu, takže ji běžte pěkně vykopat. (*Křičí.*) Poněvadž doktor Stehno nařizuje pitvu!! (*Probuzen křikem, vstává.*) Ale Venoušku, to nám přece nemůžeš udělat. Takové pěkné vztahy jsme dosud měli. (*Nalezne obtížně tři tisícovky a položí před Stehna.*)

DR. STEHNO: Stále trvám na pitvě. (*Morges přihodí svazek bankovek.*) Myslím, že pitva nám leccos naznačí. (*Morges přihodí opět.*) Ale máte pravdu, ten úkon není samospasitelný. Připijme si na další spolupráci. (*Shrábne obnos.*)

MĚDÍLEK: (*Nalévá tři fernet, v dobrém rozmaru.*) Co to máš, Venoušku, co to máš za pa-sem?

DR. STEHNO: Strojovna, co? Nová generace mobilů. (*Vyslovuje otrocky foneticky.*) Hand free. Všechno slyším a mám volný pracky. Řídím a mluvím. Nebo zrovna teď - podepisuju vohledák a kdyby mně někdo volal, tak ho perfektně slyším a klidně dál podepisuju. (*Nasadí k podpisu, leč jeho mobil počne vyzvánět; přijme, lokálem zní dutý ženský hlas.*)

Podkres.

ŽENSKÝ HLAS:

Haló. Jestli je tam ten můj kretén, tak ať si připraví cep. Slyšíte dobře, burani, tady Morgesová.

MĚDÍLEK: Proboha, tak on mi telefon vypadl do rakve.

ŽENSKÝ HLAS:

Slyším tě, gaunere. Nevypadl, gaunere. Trochu jsem mu naznačila směr.

MORGES: ŽENSKÝ HLAS:

Pánové, třeba jí dojde baterie.

HLAS:

Slyším tě, kreténe. Nedojde, kreténe. A signál mám tady v rakvi vynikající. (*Ztratí nervy.*) Tak ti dojde vzduch!

MORGES: ŽENSKÝ HLAS:

Poslouchejte mě, vrahové. Máte dvacet minut na vykopání rakve. Jinak volám chlupatý.

MĚDÍLEK: To je, milostivá, šibeniční termín, to nemůžeme stihnout!

ŽENSKÝ

HLAS: Řekla jsem. Zejtra nám s Morgesem výročí svatby a potřebuju se hodit do gala. Konec. *(Pauza.)*

DR. STEHNO: Pánové, jistě uznáte, že jste packalové. Vohledák nepodepíšu ani náhodou.

Stop podkres. Morges a Mědílek se zřítí jeden přes druhého mrtví k zemi, dr. Stehno mobiluje.)

MUŽSKÝ

HLAS: Truneček.

DR. STEHNO: Trunečku, tu bábu jsi mluvil skvěle.

MUŽSKÝ

HLAS: Trocha talentu a informací. I s navijákem to sežrali, což?

DR. STEHNO: Máš tady tři kšefty - vohledáky budou v náprsních kapsách.

MUŽSKÝ

HLAS: A baba?

DR. STEHNO: Ta ho má za vejstříhem. Všechno je to regulérní srdeční slabost. Můžeš přijet.

MUŽSKÝ

HLAS: Já ho měl rád, Mědílek, ale byl to amatér. A amatéři dnes neobstojí. Až se přihrne Pepíček, navrhni mu, aby i s kapelou přešel ke mně. Dvojnásobnej rajón, takovej pohřební hypermarket, pracovní boty, rodinná rekreace, však víš, jak na něj.

DR. STEHNO: A co když to nevezme?

MUŽSKÝ

HLAS: Přece víš, kam mu dát vohledák. Čest.

DR. STEHNO: *(Sepisuje lejstra, průběžně vyměňuje prachy z náprsních kapes za ohledací listy.)* Byli to sice amatéři, ale páni amatéři. A kde jsou ti páni?

MRTVOLA: Šmytec. Kapela v plném lesku, všichni - zmrtvýchvstali a ti druzí - válí finální blues.

Děkovačka FUNÉBRMARŠ 4.

Koblížky zasněženy
a husy podřezány
a do zlatova září monstrance pecí

Na čišky kořaleny
jak na Kristovy rány
a do dna dědci civil širokoplecí

Kabáty promočeny
jak nemotorné vrány
co zkoušejí si rubáš na oko svléci

HOST

DO DOMU: *(Probere se, gestem zarazí potlesk.)* Platím!

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

JAN VEDRAL

KAŠPAR HAUSER -

- DÍTĚ EVROPY

Čtrnáct pašijových mansionů

(S citací Goethovy Velikonoční scény z Fausta v překladu O. Fischera)

Jan Vedral (*1955)

Dramaturg, dramatik a divadelní pedagog. Autor řady divadelních her a dramatizací (Urmefisto, Mistr a Markétka, Pěna dní, Nadsamec, Zámek, Bolest a kámen, Obrazy z Francouzské revoluce aj.), rozhlasových her a seriálů (Orfeus 33-45, Delfy, Ve skladišti mé hlavy, Dabér, Čtyřicet dnů, Cesty pana Gullivera aj.), televizních scénářů a teoretických prací. V současné době pedagog DAMU (dramaturgie), Vyšší odborné školy publicistiky a dramaturgie a dramaturg Činoherního studia Ústí nad Labem.

Kašpar Hauser – Dítě Evropy

Postavy: 10 mužů (Kašpar Hauser, asi 16 let; Rytmistr; Žalářník Hiltel; Komisař Hickel; Starosta Binder; Profesor Daumer; Baron von Tucher; Soudce Feuerbach; Lord Stanhope; Učitel Meyer – až na Kašpara jsou všichni muži dospělí, různého věku asi do 30 do 70 let) + **4 ženy** (Erna Hiltelová – mladší žena; Kupcová Bierbachová – střední až starší věk; Karolina von Feuerbach – mladá, 20 – 30 let; Velkovévodkyně Stefanie – starší dáma, asi 60 let).

Místo a čas děje: Různá místa v Norimberku i jinde o Velikonocích 1828 a v následujících několika málo letech: Veřejné prostranství; Kasárenská kancelář; Městská šatlava; Profesorův salón; Profesorův sklep; Salón Kupcové atd. Vesměs může jít o náznaky.

Ve čtrnácti obrazech – autorem nazvaných mansiony – sledujeme osud Kašpara Hausera, nalezence, který převrátil naruby život mnoha obyvatel Norimberka, ale nejen jich. Celý text provázejí odkazy na křesťanské velikonoční téma smrti a vzkříšení Ježíše Krista, sbor účinkujících na konci každého obrazu (mansionu) komentuje to, co se právě odehrálo.

„První mansion – Kašpar Hauser přichází do Norimberku o Pondělku velikonočním“

Titulní postava – mladík Kašpar Hauser – se objevuje s dětským trakářkem, nedbale, velmi chudě oblečený do zbytků oděvů různé provenience (kus vojenské uniformy, kus sedláckého a měšťanského oděvu, cylindr aj.), má malé boty a v ruce drží zapečetěnou obálku. Zjevně ho velmi bolí jakýkoli pohyb a také světlo. Sbor všech účinkujících s velikonočními atributy zpívá na oslavu zmrtvýchvstání Krista. Kašpar jim nabízí svou obálku, ale nikdo na něj nereaguje, všichni poslouchají čtení z evangelia. Kašpar dokola opakuje tři věty, ačkoliv je zřejmé, že se jimi pokaždé pokouší vyjádřit něco jiného: „*Ne aby ses pokoušel mi zdrhnout! To si teda zkus! a Moc bych chtěl rajtovat na koni jako můj tatka!*“

Sbor občanů Norimberka je Kašparem pohoršen, mají ho za opilce a nechají ho zavřít do kasárenského žaláře.

„Druhý mansion – Kašpar Hauser se nestane jezdce jako jeho otec“

Rytmistr píše hlášení o „případu“ Kašpar Hauser – jak došlo k zatčení, co Kašpar říkal atd. Kašparova zapečetěná obálka je

KONEC

přímo adresována Rytmistrovi, který ale nechce s případem nic mít a chce Kašpara předat „civilům“, tj. představitelům města – Starostovi atd.

Žalářník na scénu přivádí Kašpara a ohlašuje, že předvedený nechce jíst maso, jen chléb a vodu, ale kupodivu se umí čitelně podepsat – tak se zjistí, jak se Kašpar jmenuje.

Rytmistr se ostrým výsledkem snaží z Kašpara dostat informace – odkud přišel a proč – myslí, že Kašpar simuluje, ale ten jen dokola opakuje svých několik vět.

Postupně – a to bude pokračovat v průběhu celé hry – se Kašparova slovní zásoba bude obohacovat o věty, které slyší kolem sebe. Ještě dlouho je ale bude používat v nesprávných významech, až se možná nakonec naučí myslet a vyjadřovat se samostatně.

Rytmistr na sebe nechce brát za Kašpara jakoukoli odpovědnost, takže si vyžádá u starosty svolání městské rady. Tam si představitelé města a armády zpočátku přehazují Kašpara jako horký brambor, až konečně starosta rozpečetí dopis. Opožděně přichází Baron von Tucher, rozhořčen, že začali bez něj, přebírá iniciativu. V dopise stojí, že chlapec je nalezenec, kterého se pisatel listu ujal a celou dobu ho držel ve sklepě. Má za to, že Kašpar je „úplně blbej, takže k jinému než k vojančení se nehodí.“ Dál už se o Kašpara starat nemůže, a tak ho posílá rytmistrovi do kasáren. Z dopisu tedy nevysvítá, kdo Kašpar je, odkud pochází, u koho byl dosud, zkrátka téměř nic – až na to, že jako dítě byl vystaven nelidskému zacházení, nebyl vychováván, jen přežíval někde v kobce.

Shromáždění mužů má na případ různé názory – Rytmistr v tom vidí podfuk, Profesor výzvu pro pedagogiku a humanistické vědy aj. Jediné, na čem se usnesou je, že případ je třeba postoupit Soudci, který má na starosti větší území než Norimberk.

„Třetí mansion – Kašpar Hauser nahlíží do zrcadla v městské šatlavě“

Kašpar je zavřený v šatlavě, kde sedí na hromádce slámy a pláče. Žalářníková žena Erna Hickelová mu nese snídani, přichází i se svým miminkem – Grétou. Nej dřív se na Kašpara zlobí, ale postupně chápe, že není nebezpečný ani zákeřný a přirovnává jej k dítěti, kterému se nedostalo mateřské lásky a výchovy. Ukazuje Kašparovi zrcadlo – on se lekne vlastního odrazu. Nicméně za pomoci Erny si jakoby začíná uvědomovat vlastní identitu.

„Erna si vezme povijan, druhou rukou vede Kašparovu dlan proti zrcadlu. Když se chlapcova ruka dotkne skla, opakuje didakticky.

ERNA: To je obraz! Tvůj obraz. Podívej se. To je Kašpar Hauser. Opakuj.

KAŠPAR: Kašpar Hauser. Opakuj.

ERNA: Správně. Kašpar Hauser byl taky dítě, jako Grétička. Opakuj.

KAŠPAR: Kašpar byl Grétička. Opakuj, zrcadlo. Ne, já, ty! Kašpar Hauser. Tvůj obraz!

ERNA: Hochu, hochu. S tebou ještě bude práce. Kdo tě to, malý můj, obral o dětství?“

V tom přivádí žalářník Kupcovou Bierbachovou a Učitele, kteří se jdou na Kašpara podívat jako do ZOO. Kupcová přispěla na jeho stravu, ale chlapec ji zajímá jen jako „divý muž“, o kterém bude moci vyprávět dámám ve svém salónu a bude důležitá, protože ho viděla na vlastní oči a získá jeho podpis. Učitel je zneuznaný a zapšklý, má Kašpara za podvodníka a chce ho nachytat a odhalit, aby si mohl připsat zásluhy. Erně se tahle „návštěva“ vůbec nelíbí.

Do cely přichází Baron a malým pokusem s penězi dokazuje Učiteli, že Kašpar není podvodník, kterému jde o bohatství. Učitel je ale člověk, který když něco vidět nechce, tak to zkrátka nevidí.

Děj třetího mansionu pokračuje u Soudce, kterému Starosta v přítomnosti Komisaře předává vyšetřovací spisy. Dozvídáme se, že Kašpar byl rozhodnutím městské rady předán do péče Profesorovi. Soudci se to nelíbí, protože Profesor se sice o Kašpara stará jako o vlastního, ale zároveň o něm píše a jeho články vzbudily nevoli v náboženských kruzích a veřejnosti.

Podle Soudce se vše mělo utajit, protože prý ten, kdo se zločinu na Kašparovi dopustil, musí být mocný člověk, chtěl dítě ukrýt před světem a Profesor teď do celého světa vytroubil, že se našlo a jaké dělá pokroky. Vyšetřovat se mělo tajně. Soudce také nemilosrdně odhaluje Starostovu neschopnost a nevoli věc řešit. Sám z vyšetřovacích spisů logicky dedukuje závěry, toho zatím nikdo z města nebyl schopen. Najednou je zřejmé, že chlapce museli celou dobu držet někde poblíž Norimberka, a to místo je třeba najít. Podle stavu chlapce je zřejmé, že je mu asi 16 let, a tak je třeba projít matriky a pátrat po podezřelých úmrtích novorozenců.

Děj pokračuje – vidíme Kašpara, jak jde s Profesorem na procházku. Doprovází je Erna s kočárkem. Profesor vyjadřuje své štěstí nad tím, že mohl Kašpara potkat. Chlapec je potvrzením všech hypotéz, že člověk přichází na svět jako nepopsaný list papíru. Profesor se těší, jak bude Kašpara učit. Kašpara rozruší pohled na Boží muka. Ukřižovaného Krista přirovnává k zrcadlu. Nechápe, co mu Profesor říká o symbolice ukřižovaného. Má za to, že vidí sám sebe.

„Čtvrtý mansion – Profesor Daumer čte v Kašparu Hauserovi jako v knize“

Profesor uvádí Kašpara „po roce moderní výchovy“ do salónu, kde jsou přítomni Starosta, Baron, Rytmistr, Kupcová, Učitel, Komisař, Soudce a jeho dcera Karolina von Feuerbach, Žalářník a Erna. Kašpar je oblečen do námořnického oblečku a předvádí, co se naučil. Plete si gramatiku - první a třetí osobu, ale naučil se „mluvit, číst a dokonce psát, jsem také učen latině“. Už ví, že existuje Bůh a Kašpar je jeho stvoření. Ale nechápe, proč mu Bůh nedal rodiče. Celá společnost je z předvádění Kašpara poněkud rozpačitá. Kašpar sice dokazuje Profesorovy výchovné pokroky, ale za nejlepší vynález považuje postel, ale zároveň říká, že jinak bylo všechno tam, doma, lepší.

Profesor pak uvádí Kašpara do hypnotického spánku a vede s ním dialog. Kašpar popisuje velký dům se schodištěm, na stěnách visí erby....vše nasvědčuje tomu, že jde o sídlo bohatého šlechtice. Kašpar tam vidí sebe sama jako malého chlapce, který leží v posteli a hladí jej krásná a hodná mladá žena a pak ještě stejně milá stará žena, která na něj mluví polsky a maďarsky. Dál nevidí nic.

Profesor Kašpara probudí a čeká na gratulace, společnost reaguje různě, ale vesměs odmítavě a má celou hypnózu za podvod. Profesor upozorňuje na to, co se mohli dozvědět – že Kašpar pochází ze šlechtického rodu. Soudce s tím souhlasí, ale to samé už věděl i bez profesorových pokusů. Nechce, aby se to Kašpar dozvěděl – jen by mu to uškodilo - a také si myslí, že Profesor pokračuje ve zločinu páchaném na ubohém Kašparovi, že mu nejde o výchovu chlapce, ale o potvrzení vlastních hypotéz a výzkumů. Z Kašpara se stává „upachtěná replika našich ambicí“. Baron se nabízí převzít Kašpara do péče, Profesor na to reaguje hystericky a jeho vztek se obrací proti Kašparovi.

„Pátý mansion – Kašpar Hauser se naučí strachu“

Ve tmě se odehrává cosi jako zápas, ale nelze rozlišit, zda vidíme jen jedno tělo nebo dvě. Jako by kdosi neznámý, snad jeho bývalý věznitel, útočil na Kašpara.

Profesor pak najde zkrváceného Kašpara ve sklepě a u něj sekeru. Tou byla způsobena rána na Kašparově čele, je možné, že si ji udělal sám. Kašpar pak vypovídá, že útočníka poznal. Byl to Neznámý, který mu známým hlasem šeptal, že musí umřít dřív, než opustí město. Erna Kašpara ošetřuje a děsí ji, že Komisař odmítá zapsat jeho výpověď, je pro něj důležitější, co si myslí Profesor jako poručník.

Kašpar chápe, že poznal něco nového – strach ze smrti. Prosí Profesora o ujištění, že nikdy nezemře. Možná právě toto poznání z něj dělá člověka.

„Šestý mansion – Kašpar Hauser jde z ruky do ruky“

Profesor už Kašpara v domě nechce, bojí se. Kašpar ho zklamal. Nikdo neuznal jeho zásluhy a vědecké metody.

Následně vidíme Kašpara v domě Kupcové. O jejím poručnictví rozhodla městská rada. Kupcová se z chlapce snaží vycvičit poskoka, který jí bude sloužit a prokazovat úctu a vděčnost a ona ho bude předvádět dámám.

Potom se Kašpar dostává k Baronovi. Ten slibuje chlapci, že konečně pozná, co je lidská důstojnost. Vychází najevo, co všechno Kašpar musel dělat u Kupcové. Smířil se s tím, že vlastně sám o sobě není, ale přesto musí fungovat. Naučil se přizpůsobovat se. Z toho je Baron upřímně zděšen a zdá se, že u něj Kašparovi svítá na lepší časy. Ovšem v tom přichází Starosta a oznamuje, že se o Kašpara začal zajímat britský Lord z Kentu, pan Filip Henry Stanhope, tvrdí, že je Kašparův blízký příbuzný a chce se s ním setkat. Baron nesouhlasí, ale Starosta nařizuje – Lord totiž dobře zaplatil.

„Sedmý mansion – Kašpar Hauser je unášen šestispřezím“

Přezdobený Lord Stanhope se radostně vrhá na Kašpara, oslovuje ho synovče, líbá na ústa a hladí ho. Překvapený Kašpar neví, co se děje, jen ví, že je na něj konečně někdo milý a hodný a nechává si líbit důvěrnosti.

Lord Stanhope je velmi podezřelý. V době prvního útoku na Kašpara byl v Norimberku, ale o chlapce zájem neprojevil. Nikdo o něm nic neví, je to vůbec pravý lord? Jen Starosta neustále připomíná, že je ochoten městu hodně zaplatit.

Kašpar je jako omámený, i když ho Baron varuje, radostně odjíždí s lordem v kočáru do neznáma. *„Nic krásnějšího, nic intenzivnějšího jsem v životě nepoznal.“*

„Osmý mansion – Kašpar Hauser se chce koupat v šampaňském“

Kašpar se s Lordem sprátlil, oslovuje ho Henry, popíjí s ním šampaňské, přijímá od něj vzácné dary a peníze. Přitom si ale připomíná, že Baron má nad ním stále kontrolu, například kontroluje účetnictví o chlapcově kapesném atd. Lord Stanhope musí na čas odjet, ale slibuje Kašparovi, že požádá o jeho adopci.

Baron pak o samotě promlouvá Kašparovi do duše. Ale chlapec Kašpar, který si myslí, že dospěl, když má přitele a peníze atd., nic neví o skutečném životě, o hodnotě peněz a práce. Nechce se vyučit knihvazačem, jak mu radí Baron, chce jen žít rozmařilý život s Lordem a má také svou pravdu, když říká, že dosud nebyl ničím, všichni ho využívali, ale teď konečně žije. Baron se snaží přesvědčit ho, že jen on a Soudce jsou skuteční Kašparovi přátelé, zabaví mu peníze. Kašpar pak o samotě pláče a píše Lordovi. Upnul se na něho jako svou jedinou naději a budoucnost.

„Devátý mansion – Soudní rada von Feuerbach sestupuje za Kašparem Hauserem pod zem“

Kdesi v exteriéru zkoumá Soudce s Karolinou vchod do podzemí. Přichází k nim Baron. Soudce z podzemní kobky přináší dřevěného koníčka – důkaz o tom, že tam žil Kašpar. Skutečně se zdá, že jen tito tři – Soudce, jeho dcera Karolina a Baron – jsou na Kašparově straně a chtějí mu prospět. Společně se radí o tom, jak by mohli alespoň nějak omezit vliv Lorda na chlapcovu výchovu. Ale Lord má podporu německé šlechty a navíc dost peněz a navrhl, že Kašparovi zaplatí cestu do Uher. Je totiž přesvědčen, že má maďarské předky a ty je nutno vysledovat. Na výpravu má jet ještě Rytmistr a Komisař.

Soudce má jasno – maďarská stopa je falešná a to, že na ní Lord tak trvá, jen dokazuje, že v případě hraje prazvláštní roli.

„Desátý mansion – Kašpar Hauser na cestě k matce“

Kdesi v zahraničí. Komisař a Rytmistr myjí a prohlížejí Kašpara. Sami jsou zahalení – proti nákaze morem. Kašpar prosí, aby už skončili s cestováním a vrátili se domů. Ale ti dva, jeho průvodci, jsou odhodláni najít ono šlechtické sídlo popsané Kašparem v hypnotickém spánku. Kašpar zoufale touží po matce – po té krásné a hodné mladé dámě ze snu.

Prolnutím světél vidíme Soudce, kterého přijala Velkovévodkyně Stefanie, už stará dáma. Soudce jí dokazuje, že ví mnoho o její minulosti – o smrti jejího manžela, o smrti jejich novorozeného syna, o tom, že dvě její dcery žijí, ale protože syn zemřel, nemělo panství mužského dědice, a tak o vše přišla. Soudce tvrdí, že novorozenec byl zaměněn za smrtelně nemocného chlapečka a tato záměna měla za cíl ukončit nástupnickou větev rodu. Dítě pak bylo vychováváno do tří let na různých místech, brzy však bylo uvězněno a zajištěno jen nejzákladnější

potřeby. Po letech nová nástupnická větev upevnila svou moc a chlapec mohl být propuštěn – jde samozřejmě o Kašpara. Nejasnou roli v případě hraje Lord Standhope, který má přátelské styky s matkou současného vladaře. Soudce prosí Vévodkyni o důvěru a diskretnost, než bude moci předložit patřičné důkazy. Vévodkyně dá najevo, že věří, ale zároveň si už nemůže dovolit věřit. Nechce už nic vědět.

„Jedenáctý mansion – Kašpar Hauser poprvé a naposledy rozhoduje o svém osudu“

Starosta kritizuje Barona za výchovu Kašpara. Baron se brání – připravuje chlapce na křest, nechal ho učit se knihvazačem, aby měl poctivou práci. Dále ukazuje dopis od Lorda, který nabízí, že se stane chlapcovým poručníkem, bude hradit všechny náklady a až prokáže své právoplatné nároky, odveze chlapce do Kentu.

Městská rada už – bez Barona – rozhodla o přijetí Lordovy lukrativní nabídky. Starosta alibisticky předvolává Kašpara, aby se sám rozhodl, u koho chce žít.

Kašpar si váží obou pánů, ale víc miluje Lorda. Ten není přítomen a zastupuje ho Učitel, Starosta Kašpara ovlivňuje, celé jednání je zmanipulované a Kašpar se rozhoduje pro Lorda. Když se Baron dozví, že vychovatelem bude de facto Učitel – což ani Kašpar předem nevěděl – nevidí na chlapcově budoucnosti nic pozitivního a ztrácí naději.

„Dvanáctý mansion – Umírání a smrt soudního rady von Feuerbach“

Soudce umírá, chrlí krev. Karolina o něj pečuje, přitom pálí spisy. V okamžiku Soudcovy smrti už Komisař přináší Lordovu kondolenci. Karolina je přesvědčená, že otec nezemřel na mrtvici, ale byl otráven. Baron si myslí, že když kdosi zašel tak daleko, musel Soudce vypátrat něco převratného v Kašparově případě. Ale všechno je spáleno.

„Třináctý mansion – Kašpar Hauser si píše deník“

Bídně oblečený Kašpar si při svíčke píše do deníku. Z toho, co píše, je zřejmé, že k adopci nikdy nedošlo a chlapec žije v nouzi u Učitele. Ten ho špehuje, šikanuje a psychicky týrá. Navíc si stěžuje u Starosty, že Lord – jakožto poručník – neplatí. Starosta si slibuje finanční přilepšení od Velkovévodkyně, která má přijet na setkání s Kašparem.

Její setkání s Kašparem je krátké – několika jednoduchými otázkami se Vévodkyně utvrzuje v tom, že Kašpar je její syn. Kašpar si uvědomuje, že jeho jediné svobodné rozhodnutí – opustit barona – bylo špatné.

Vévodkyně je bezmocná, je pozdě, Soudce je mrtev a nenašel víc důkazů, nedá se nic napravit. Už nechce nic vědět a Kašparův dárek – deník – nepřijímá.

„Čtrnáctý mansion – Umírání a smrt Kašpara Hausera“

Zraněný Kašpar se potácí k Učiteli. Ten ho nutí, aby se přiznal k podvodu, pak teprve že zavolá pomoc. Zle ho vyslýchá a nevěří, že Kašpara zase někdo napadl. Nutí Kašpara, aby se přiznal, že si nůž do hrudníku vrazil sám.

Kašpar nakonec omdlí, Učitel nezavolal pomoc včas. Komisař prokáže, že Kašpar si útok nevymyslel. Vrah totiž zanechal na místě činu dopis pro město – *„Hauser vám už sotva bude mít sílu prásknout, kdo sem a jak vypadá můj ksicht.“*

Kašpar blouzní, opakuje, že vrah ho napadl už jednou v minulosti, Učitel stále tvrdí, že Kašpar je podvodník a sebevrah. Kašpar chce zoufale slyšet, že ho někdo miluje. Těsně před smrtí si uvědomuje, že mluvil se svou matkou. Je šťastný a všem odpouští. Starosta už plánuje text na náhrobek: *„Zde leží Kašpar Hauser, záhada své doby. Kde se narodil, je neznámo, temná je také jeho smrt.“*

Tím končí hra. Poslední dva mansiony nejsou uzavřeny promluvou sboru.

Text vyšel v edici Současná česká hra jako svazek 5/2004, vydalo nakladatelství Větrné mlýny (www.vetrnemlyny.cz).

Připravila **Pavlaína Morávková**